

ПРИКАЗ КЊИГЕ

Тања Станишић

САЗРЕВАЊЕ ПРЕДГРАЂА

Драгољуб Б. Ђорђевић: Сазревање предграђа – социолошки есеји о Доњем Комрену и Доњокомренцима. Нови Сад, Ниш: Прометеј, Машински факултет, 2015, стр. 135.

Године 2015. је у издању „Прометеја“ из Новог Сада и Машинског факултета Универзитета у Нишу публикована монографија од националног значаја посвећена прошлости, садашњости и будућности родног места аутора. Монографија „Сазревање предграђа – социолошки есеји о Доњем Комрену и Доњокомренцима“ је тринаеста по реду публикована књига у оквиру библиотеке „Пограничје“. Она и сама библиотека део су резултата у оквиру пројекта „Одрживост идентита Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије“ (бр. 179013), којим уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, руководи Драгољуб Б. Ђорђевић, редовни професор споменутог нишког факултета, аутор монографије и оснивач библиотеке. Књига је још једна у низу пишчевих захвалница Доњем Комрену и Доњокомренцима, за, како сам аутор наводи, „чињеницу да су га занавек озрачили раденошћу, отвореношћу и хедонизмом, носталгијом извели на животну магистралу“.

Писац *Предговора* (9-13), Димитрије Буквић, у првим редовима свог казивања наглашава да је незахвалан задатак припао социологу Драгољубу Б. Ђорђевићу, будући да су бар три предмета интересовања његовог плодног научног рада – Роми, кафана и село – угрожени сваки на свој начин. Специфичност предмета интересовања захтева да онај ко се са њима ухвати у коштац не буде само интерпретатор садашњости, пророк будућности, већ и архивар. Предговарач недвосмислено истиче велику Ђорђевићеву успешност у тој мисији, а са тиме ће се, верујемо, сложити сваки читалац његовог богатог социолошког опуса. Он своје искуство и углед у социолошкој заједници користи да сачува од заборавља слике и историју свог родног краја. Уочава се сагласност и писца предговора и аутора монографије у погледу будућности Доњег Комрена као села, те отуда и сам предговор носи назив *Хроника предграђа неизвесне будућности*.

У уводном делу монографије, *Реч унапред: путањак* (15-18), писац систематизује плодове свог научног рада посвећене Доњем Комрену и селу уопште. И поред тога, Д. Б. Ђорђевић, рекло би се исувише скромно, себе назива „социологом

села у одустајању“. Али га његов незанемарљив допринос да се ово и друга села сачувају од заборава демантује. Зато би требало с резервом примити његов изрицај да публикацијом *Сазревање предграђа* „ставља тачку на писање о Доњем Комрену“.

Прво поглавље монографије носи назив *Село моје невесело – раштркане мисли* (19-28). У њему аутор обрађује низ историјских и социолошких чињеница о Доњем Комрену и његовом културном, образовном, верском и свакодневном животу. Пише, међу другим, о сеоској црквици, школици, али и кафани, радним акцијама, те бројним социолозима које је изнедрио Доњи Комрен – уз (само)критички осврт на њихове могућности да му узврате све оно што им је даривао.

У другој тематској области, *Становништво, друштвена структура и култура Доњег Комрена 70-их година прошлог века* (29-51), интерпретирани су, најпре, одређени подаци о демографској структури становништва Доњег Комрена у поменутом периоду. Сам се писац монографије још у уводном разматрању оградао од статистике и „голе емпирије“, али и овај кратки преглед података доста говори о демографском развоју насеља. У наставку поглавља описана је друштвено-политичка, културна и спортска активност у Доњем Комрену, социјална (не)хомогеност, сагледан је однос према вери и породици, однос сељака према задрузи и пољопривреди.

Трећа тематска целина, под називом *Како је пре 40 година изгледала материјална организација простора Доњег Комрена* (53-65), историјски је осврт на настанак и развој насеља, на просторну организацију и начин на који су се стамбени и остали објекти у насељу мењали у складу са „помодним“ тенденцијама.

Наредни прилог у књизи, *Берт Ланкестер и Натали Вуд, учитељица Љубинка и врбов пут* (67-74), аутор назива „цртицом о доњокомренском образовању и васпитању“. Прилог је много више од „цртице“, топла и искрена посвета ондашњој учитељици, директору и школи, онима који су му пружили почетна знања и „увели га у живот“.

У поглављу *Бити водоноша* (75-84), писац сликом и речима, и с поносом, говори о својој првој радној акцији, на којој, будући да немаше довољно година да постане истински бригадир, доби титулу водоноше. Закључује Д. Б. Ђорђевић да је „бити водоноша нешто најлепше што се могло догодити дечачићу са периферије, из сеоцета надамак великој вароши, који је тек улазио у урбано гротло“.

Прилог *Сима Дече, Драги Прчко и Моме Бранков* (85-94) јесу есеји о тројици мештана Доњег Комрена, нажалост прерано преминулих, које је карактерисало низ заједничких атрибута – љубав према завичају, према фудбалу, покоји порок, али и честитост, скромност, честољубивост...

Поглавље *Крчмар Раде Церима* (95-114) посвећено је Радету Церими, доњокомренском крчмару, са чијим су ликом читаоци могли да се упознају кроз књигу „Казуј, Крчмо Церимо“ (за коју је писац Д. Б. Ђорђевић добио публицистичку награду „Десимир Тошић“). Писац нас сликовито упознаје са појединостима и

анекдотама из радног, али и личног живота чувеног крчмара Радета Цериме. Део поглавља који започиње називом „Опустело церима“ пишчев је, више него посвећени, покушај откривања значења речи „церима“, уз закључак да којегод оно било (глоба, кривица, кривња, опустело, проклетија...), именовање је срасло са животом, делом, изгледом и понашањем јунака приче. Без њега нема Радетовог идентитета. Посебан део је посвећен анекдотама из чувене крчме и живота Цериме, што једно друго не искључује. Социолог закључује да Раде Церима јесте оличење кичлије, али је ипак „као газда ушао у песму, постао мит и остаће легенда“.

Казивање о Доњем Комрену и Доњокомренцима“ Д. Б. Ђорђевић завршава *Доњокомренским азбучником* (115-117). Овај топонимски именослов потеса у сeosком атару ауторов је, како сам наглашава, „прескромни дуг том лепом крају у нестајању и оставштина млађим Комренчанима – садашњим житељима или по старини“.

Како бележи писац предговора, Димитрије Буквић, монографија „Сазревање предграђа – социолошки есеји о Доњем Комрену и Доњокомренцима“ уједно је и „научна студија, својеврсни социолошки дневник, антикварница срећније прошлости насеља, хроника предграђа неизвесне будућности и унеколико суморне садашњице“. Додаћемо још да је она и интересантно интелектуално прегнуће, искрена посвета аутора родном месту, поучна препорука будућим генерацијама, успели допринос проучавању руралних подручја и социологији као науци, штиво које се читаоцима са задовољством препоручује.